

процеси та значні обсяги виробництва потенційно-небезпечних підприємств спричиняють негативний вплив на атмосферу, водні та земельні ресурси у вигляді викидів та скидів шкідливих речовин і утворенні небезпечних відходів. Домінування споживацької ідеології сприяє некерованості у прискореному зменшенні відновлювальних природних ресурсів, обумовлює ризики і небезпеки в усіх структурах міста. Ретельне дотримання всіх вимог екологічної безпеки, перешкоджає економічному розвитку та формуванню умов економічного зростання. Неправова поведінка людей зумовлює виникнення фінансових та екологічних ризиків [2]. Означені тенденції сприятимуть прояву ризиків, які є перешкодами на шляху до досягнення стійкого розвитку міста.

На нашу думку, безпека системи формує сукупність властивостей системи, які забезпечують її структурну цілісність та незалежне функціонування шляхом адекватної реакції на негативні чинники зовнішнього та внутрішнього характеру. Безпека кожної окремої системи цілком залежить від стану захищеності. Стан захищеності – це сукупність властивостей системи, які забезпечують її структурну цілісність та незалежне функціонування шляхом адекватної реакції на негативні чинники зовнішнього та внутрішнього характеру. Потреба у стану захищеності є однією з первинних потреб населення міста та є складовою стійкого розвитку.

Список літератури:

1. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: територія, методологія, практика : Монографія / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я, 2008. – 528 с.
2. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2012. – 534 с.

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

*Вовк М.С., асистент кафедри міжнародної економіки, ПДАБА,
м. Дніпропетровськ, Україна*

З огляду на сучасні екологічні виклики, в останні роки акцент теоретико-емпіричних досліджень робиться саме на еколого-економічній ефективності країн. Екологічний імператив в контексті визначення міжнародної конкурентоспроможності країн підкреслюється сьогодні багатьма вченими, а також Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ), дослідження якого вважається одним з найвагоміших в контексті оцінки міжнародних конкурентних рейтингів країн. Слід зазначити, що з 2012 року ця світова організація включає екологічний фактор в глобальні рейтинги країн. За даними звіту 2012-2013 рр. екологічно скоригований рейтинг міжнародної конкурентоспроможності був врахований для 79 зі 144 країн, а в звіті за 2013-2014 рр. цей фактор був врахований для 121 країни зі 148 країн [1].

В силу включення індикаторів екологічної стійкості до глобальних конкурентних рейтингів країн, форумом було запропоноване нове визначення їх міжнародної конкурентоспроможності: «стійка конкурентоспроможність – це система інститутів, політик та факторів, які забезпечують продуктивність нації в довгостроковій перспективі, зберігаючи при цьому соціальну та екологічну

стійкість». Зазвичай під індикаторами стійкого (сталого) розвитку розуміють показники, що використовуються для проведення оцінки якості життя населення, впливу людської діяльності на стан довкілля та здоров'я людей [2].

За даними звіту 2012-2013 рр. Україна посіла 73 місце з 4, 14 балами. Скоригований рейтинг за індикаторами екологічної стійкості склав 3, 53 бали, а загальний рейтинг конкурентоспроможності з врахуванням індикатору соціальної сталості склав відповідно 3, 78. За даними звіту 2013-2014 рр. глобальний рейтинг України та інші зазначені бали склали 84; 4, 05; 3, 71; 3, 9 відповідно [1]. Хоча, екологічний аспект конкурентоспроможності країни дещо покращився, значне зниження по основних піларах рейтингу завадило піднятися хоча б на рівень минулого періоду. Слід зазначити, що надзвичайно негативним аспектом для сталого глобального рейтингу України є те, що він значно знижується при врахуванні саме індикаторів екологічної сталості, в той час як в розвинутих країнах ситуація протилежна, зокрема, в Латвії та Литві, за якими Україна схожа за темпами економічного зростання, значення скоригованого на екологічний фактор рейтингу покращилося з 4, 4 до 4, 92 та 4, 41 до 4, 85 відповідно за даними звіту 2013-2014 рр. [1].

Аналізуючи екологічний аспект міжнародної конкурентоспроможності країн, ВЕФ залучаються до аналізу такі показники (табл.):

Таблиця

Індикатори екологічної сталості ВЕФ

Екологічна політика	Використання відновлюваних ресурсів	Деградація природного середовища
заходи екологічного регулювання (жорсткість та виконання); кількість ратифікованих міжнародних природоохоронних договорів; земельний захист	інтенсивність використання сільськогосподарської води; зміна лісового покриву; надмірність рибних запасів	рівень концентрації твердих частин; інтенсивність викидів діоксиду вуглецю; якість природного середовища

З цього переліку індикаторів ми окрему увагу приділимо показнику викидів діоксиду вуглецю (див. рис.) [3].

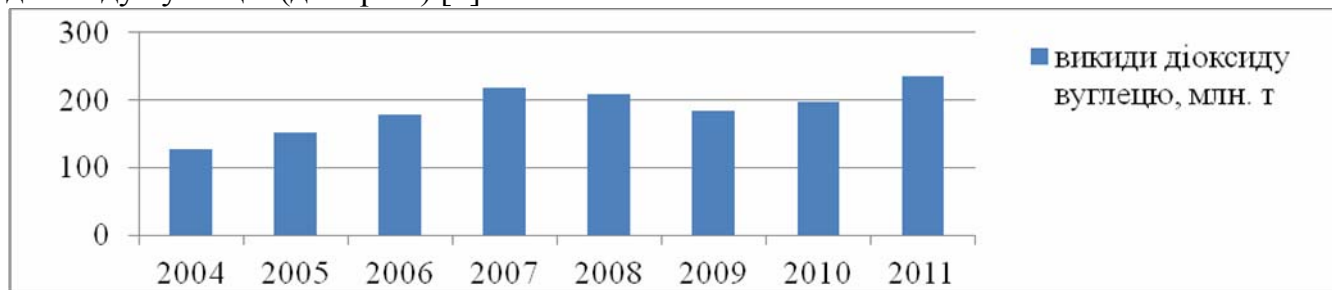

Рис. Викиди діоксиду вуглецю

З рисунку видно, що в до кризовий період спостерігалася стабільна позитивна динаміка показника, що частково можна пояснити динамікою розміру економіки, що наведено на наступному рисунку [3]:

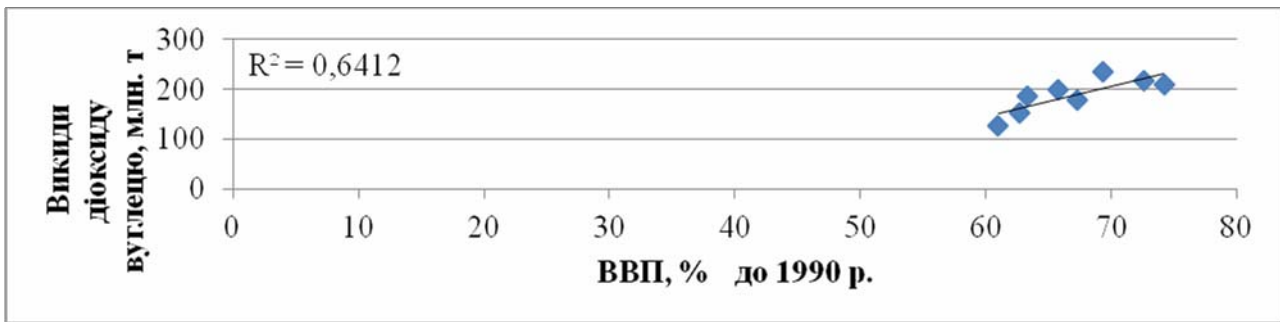

Рис. Залежність динаміки викидів діоксиду вуглецю від динаміки ВВП за 2004-2011 рр.

З цього рисунку видно, що зв'язок між динамікою реального ВВП та динамікою діоксиду вуглецю середній. Таким чином, можна зробити висновок, що показник економічного зростання в певній впливає на забруднення навколо лишнього середовища.

З наступного рисунку [3] видно, що зв'язок між викидами діоксиду вуглецю та ВВП, вираженим у фактичних цінах на душу населення, тісний.

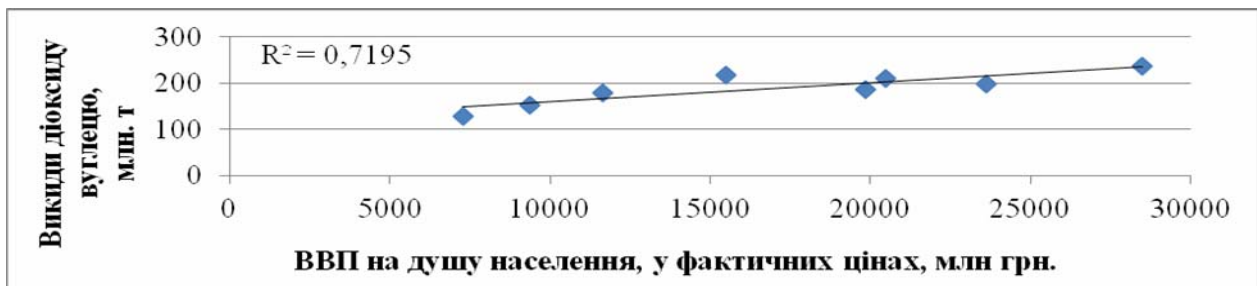

Рис. Залежність динаміки викидів діоксиду вуглецю від динаміки ВВП на душу населення за 2004-2011 рр.

В цьому контексті доцільно дослідити, на скільки забруднення атмосфери діоксиду вуглецю пояснювалося саме динамікою ВВП, адже сьогоднішні економічні тенденції свідчать про світовий економічний спад, тому зростання ВВП може не бути пов'язане з масштабами виробництва. Щоб це в'яснити, розглянемо динаміку реального ВВП та населення за період 2004-2011 рр. (див. рис.) [3]:

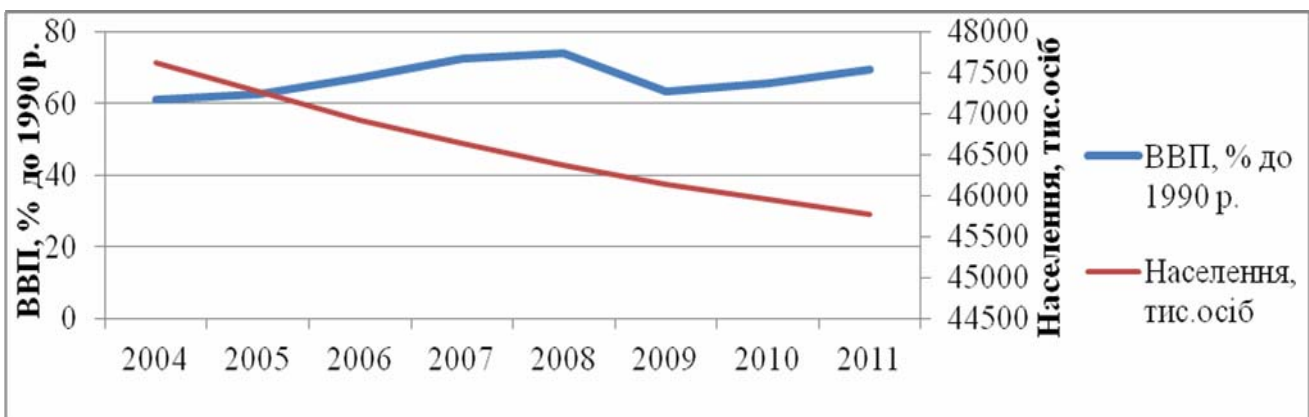

Рис. Динаміка ВВП, % до 1990 р. та населення

Таким чином, з рисунку 4 можна зробити висновок, що зростання ВВП на душу населення викликано в значній мірі спадом населення. Отже, кількість викидів діоксиду вуглецю в останні роки не залежить від розміру економіки в тій мірі, що спостерігалася в до- кризовий період.

З огляду на це дуже актуальним є особлива увага національного уряду на конвергенції еколого-економічних цілей, а саме – максимальному їх зближенні для досягнення високого рівня життя населення.

Список літератури:

1. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.weforum.org/>
2. Долятовский, В. А. Зарубежный опыт комплексного развития регионов / В. А. Долятовский // Регионология. – 1994. – № 2-3. – С. 149-156.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

ІНСТИТУТИ РОЗВИТКУ В СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

*Гриценко О.А., д.е.н, професор кафедри економічної теорії,
НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», м. Харків, Україна*

Забезпечення сталого економічного зростання передбачає подолання структурних викривлень економіки України шляхом створення конкурентоспроможного господарства, активного включення в систему міжнародних економічних зв'язків, реалізації переваг світового співробітництва та побудови ефективною економічною, соціальною та інноваційною інфраструктури українського суспільства. Вирішення цих питань можливе в контексті інститутів розвитку. Останні зазвичай визначають як спеціалізовані державні корпорації, діяльність яких спрямована на подолання «провалів» ринку в сфері інновацій, створення відсутніх сегментів, що потрібні ринку, розвиток соціально-економічної інфраструктури, зняття суттєвих дисбалансів розвитку. В цьому контексті інститути розвитку створюються з метою реалізації та софінансування важливих для економіки та суспільства проектів, що забезпечується перерозподілом ресурсів. Але таке визначення обмежує сферу функціонування інститутів розвитку тільки їх організаційними формами. В більш категоріальному сенсі інститути розвитку – це норми взаємодії між економічними агентами, результатом застосування яких стають суттєві модернізовані зміни в поведінкових моделях всіх економічних суб'єктів – домогосподарств, бізнесу та держави. Інститути розвитку впливають на внутрішні підстави людської діяльності, її мотиви, критерії та оцінки наслідків. Інститути розвитку дозволяють переформувати існуючі моделі поведінки на основі переосмислення цінностей та існуючих правил та норм. Потреба в особливих інститутах розвитку загострилася небезпечним станом технологічного, економічного відставання України від розвинутих країн. Існуючі інститути не спроможні створити умови для інноваційного розвитку в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Інститути розвитку дозволяють відійти від траєкторії залежності від попереднього розвитку, долаючи тим самим інституційні пастки.